מדינת ישראל

הקרן לשיקום מחצבות

הקרן לשיקום מחצבות

דו"ח פעילות לשנת 2015

עריכת הדו"ח: יעל בר מאור סטודיו לאדריכלות נוף
צילומים: ארכיון הקרן לשיקום מחצבות
תמונת שער: הדמיות מחצבת תום ותומר - נגבה
אפריל 2016

מחצבות הקאולין המשוקמות, מצפה רמון

תוכן עניינים

מבוא: מר יוסי וירצבורגר, יו"ר הנהלת הקרן לשיקום מחצבות
חברי הנהלת הקרן לשיקום מחצבות בשנת 2015 3
דו"ח הכנסות והוצאות לשנת 2015 5
פירוט הוצאות שיקום מחצבות בשנת 2015 6
7

פרויקטים נבחרים בשנת 2015

מחצבת נחל שחורת 8
נחל עפיפון)אבו זניימה(- מכתש רמון 10 מחצבת הגבס - מכתש רמון 11 מחצבות השיש - מצפה רמון
מחצבת שיש אלה - מצפה רמון 12
מחצבת אבן וסיד נחל רביבים 14 מחצבת הר ניצים 15 מחצבת נחל באר שבע - חצרים 17
מחצבת יד נתן 18
תום ותומר - נגבה 19 מחצבת
קיסריה - שכונה 21 21 מחצבת
בנימינה 23 מחצבת
נווה אור 25 מחצבת
גניגר 27 מחצבת
יבנאל 28 מחצבת
שפרעם חלק א ' 29 מחצבת
חצור הגלילית 31 מחצבת
פסוטה 33 מחצבת
מלכיה 35 מחצבת
36

נספחים

נספח 1 - חוק שיקום מחצבות
נספח 2 - תקנות המכרות תשל"ח 1978 37
נספח 3 - מסמך מדיניות הקרן לשיקום מחצבות 39
נספח 4 - שיקום מחצבה נטושה - היכן מתחילים 41
? 44

מבוא

מר יוסי וירצבורגר, יו"ר הנהלת הקרן לשיקום מחצבות

כמידי שנה כך גם השנה, אנו גאים להציג בפניכם את דו"ח פעילות הקרן לשיקום מחצבות לשנת 2015 ובו חלק מהפרויקטים בהם טיפלה הקרן במהלך שנה זו. הפעם בחרנו להציג בפניכם 19 מחצבות עיקריות אשר בהן בוצעו פעולות שיקום. השיקום מתפרס על כל הארץ ממחצבת נחל שחורת בדרום ועד מחצבת מלכיה בצפון.

השנה הסתיימו עבודות השיקום במחצבת נחל עפיפון (אבו זניימה) ובמחצבת הגבס שבמכתש רמון כמו גם במחצבת השיש האלה. עבודות אלה הצטרפו לעבודות האינטנסיביות שהתקיימו באזור בשנים האחרונות ובכך הרחיבו את מספר האתרים בהם ניתן ליהנות מטיול בטוח ונעים. בצפון הסתיימו פעולות השיקום במחצבת גניגר ומחצבת נווה אור והן הוסיפו פינות חמד לטיול גם בחלק הצפוני של הארץ. בשנה זו אושרה תכנית שיקום להר ניצים המאפשרת לתושבי האזור להטמין פסולת בקרבה למקום מגוריהם.

הפרויקטים המוצגים בדו"ח זה הינם בשלבים שונים של תכנון או ביצוע החל משלבי תכנון ראשונים של תכניות מתאר כגון מחצבת מלכיה שתאפשר שימור של מתקן מגרסה ישן, תכנית שיקום למחצבת יבניאל הבאה להסדיר את פעילות התיירות באזור ומחצבת "אבן וסיד" בנחל רביבים שתשקם את ערוץ הנחל ותסדיר את כל האזורים המופרים, דרך מחצבות שקיבלו היתרי בניה והחלו בהליך השיקום כמו מחצבת השיש במצפה רמון בה תושבי המדינה יוכלו ליהנות מאתר תיירות נוסף ושיקום מחצבת קיסריה – שכונה 12 שתבניס פינה ירוקה לתוך השכונה להנאה וספורט. והאחרות, שהזכרנו, בהן הסתיימו עבודות השיקום.

הקרן לשיקום מחצבות עומלת שנים רבות על תכניות שיקום וקבלת אישורים הדרושים לאישור התכנית ו/או היתר הבנייה כגון מחצבת יד נתן בה נוצר שיתוף פעולה פורה עם קק"ל המשקמת יער בסמוך לאתר השיקום של מחצבת יד נתן או מחצבת תום ותומר שתשמש גם אתר הנצחה לנופלים באסון המסוקים וגם גן בוטני של נטיעות ארצישראליות.

עבודת הקרן לשיקום מחצבות מאופיינת בשיתופי פעולה עם גורמים נוספים. כמו שיתוף הפעולה עם קק"ל בגניגר ויד

סיור הנהלה, צילום: הקרן לשיקום מחצבות

נתן אנו משתפים פעולה גם עם רשות הניקוז בפרויקטים שונים. שיקום נחל שחורת שיסייע במניעת הצפות בכניסה לאילת או שיקום נחל באר שבע – חצרים בו יטופל ערוץ הנחל כהמשך להליך שיקום שהתבצע בנחל בעבר ושיתוף פעולה אינטנסיבי עם רשות הטבע והגנים בפרויקטים בשמורות הטבע בכלל ובמצפה רמון בפרט.

אנו פועלים בשיתוף פעולה עם רשויות לקידום פרויקטים בתחום הרשות כך בשיקום מחצבת בנימינה שתצרף לשטחה פארק ובריכות מים או חצור הגלילית בה יוכשר תיאטרון לצד שטח היישוב או בשפרעם נסייע בהכנת השטח לבניית אזור תעשייה. כמו כן, הוכנה תכנית לגן ציבורי בשכונה החדשה שתיבנה ביישוב פסוטה.

כפי שאפשר לראות הקרן לשיקום מחצבות פועלת בצורה מאוד מגוונת מתוך מטרה לרפא את הפגיעה הנופית הנגרמת עקב פעולות החציבה ובתהליך השיקום היא מאפשרת לנצל את השטח לטובת הציבור בהתאם לייעודי הקרקע שנקבעו בתכניות ובתאום מלא עם שותפיה לעשייה. אנו גאים בפעילות הקרן אשר משיבה שטחים מופרים שאין בהם שימוש כמשוקמים לטובת רווחת אזרחי ישראל.

יוסי וירצבורגר
יו"ר הנהלת הקרן לשיקום מחצבות

מחצבת שחורת, צילום: יעל בר מאור, סטודיו לאדריכלות נוף

חברי הנהלת הקרן לשיקום מחצבות לשנת 2015

מר יוסי וירצבורגר	משרד התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים	יו"ר ההנהלה
מר ישראל סקופ	רשות מקרקעי ישראל	מרכז פעולות ההנהלה
גב' חנה ויטלזון	משרד האוצר - מנהל התכנון	חברה
מר יובל פלד	רשות הטבע והגנים	חבר
מר שארבל שחאדה	משרד התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים - המפקח על המכרות	חבר
מר מנחם זלוצקי	המשרד להגנת הסביבה	חבר
מר אריק ליבוביץ	משרד הכלכלה - חלק מהתקופה	חבר
מר זאב ברל	משרד הכלכלה - חלק מהתקופה	חבר
מר דור בלוך	משרד האוצר - אגף תקציבים	חבר
מר שמואל מנדלביץ	איגוד יצרני חומרי מחצבה	משקיף
מר פנחס כהנא	קרן קיימת לישראל	משקיף

מר צבי זיו	מזכיר הקרן לשיקום מחצבות
עו"ד מירב קנולר	יועצת משפטית הקרן לשיקום מחצבות
רו"ח ירדנה שהם	חשבת הקרן לשיקום מחצבות
מר יורם לביטוב	מבקר פנים

סיור הנהלת הקרן לשיקום מחצבות בדרום הארץ, צילום: הקרן לשיקום מחצבות

דו"ח הוצאות והכנסות
לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015)בש"ח(

מתוך המאזן המבוקר שנערך על ידי רואת חשבון ירדנה שהם

הכנסות
)אלפי שקלים(

הכנסות מבעלי מחצבות	**19,055**

הוצאות
)אלפי שקלים(

שיקום מחצבות	**6,916**
הנהלה וכלליות	**1,725**
סכ"כ הוצאות	**8,641**

סה"כ	
עודף בשנה זו	**10,414**

מחצבת נחל עפיפון)אבו זניימה(, תמונה לפני עבודות השיקום

הוצאות שיקום מחצבות

לתקופה מה-1 בינואר 2015 עד ה- 31 בדצמבר 2015

הנתונים בשקלים לפי מחצבות
(לא כולל הוצאות על סקרים)

שם המחצבה	מיקום (רוחב/אורך)	שטח (בדונם)	סכום ההוצאה (בש"ח)	תכנון (בש"ח)	ביצוע (בש"ח)
שגב תאו"ס	224600/752100	13	107,816.25	27,816.25	80,000.00
גניגר	223720/730110	10	201,001.55	40,791.55	160,210.00
ברניקי דרום-טבריה	251150/742250	35	472,802.45	66,883.80	405,918.65
יבנאל	247540/733425	30	2,154.00	2,154.00	0.00
נווה אור	250940/721580	40	252,359.98	46,525.98	205,834.00
מכתש רמון חד"צ-גן לאומי	185500/501200	2,300	34,943.44	34,943.44	0.00
מכתש רמון אבו זניימה-נחל עפיפון	185200/499800	80	782,033.82	59,552.94	722,480.88
חצור הגלילית	249930/765320	120	103,353.70	103,353.70	0.00
חצרים - נחל באר שבע מערב	169500/567700	320	17,110.00	17,110.00	0.00
בנימינה	194800/715800	490	15,745.00	15,745.00	0.00
קורנית	223760/749600	3	64,093.56	2,127.00	61,966.56
שדות ים 1 קיסריה שכונה 12	191170/710010	18	232,785.20	232,785.20	0.00
הר אביטל-מזרח	275280/779340	50	27,077.75	27,077.75	0.00
שתולים - עד הלום	168200/631800	85	10,351.60	10,351.60	0.00
מחצבות נחל הבשור קטע רעים-קו ירוק	145600/588500	3,500	217,743.12	9,440.00	208,303.12
נגבה-1 - גבעת תום ותומר	169350/619880	314	56,488.50	56,488.50	0.00
שיש אלה מצפה רמון	18085/50465	55	509,186.50	44,403.50	464,783.00
ניצים בור מס' 1	205100/560050	68	11,930.00	11,930.00	0.00
מחצבת שפרעם - חלק א'	219587/744838	34	220,403.13	59,793.30	160,609.83
מחצבות שיש גוש 39033 כניסה למצפה רמון	180000/504000	600	2,371,217.05	201,464.10	2,169,752.95
מחצבת הגבס מכתש רמון - ציר צבעי רמון	500000/187000	20	849,890.34	53,304.34	796,586.00
עין חרוד חלק א'	234500/716500	60	14,969.20	14,969.20	0.00
ניצנה חופרי הדרום ופרהוד	545800/191300	327	37,753.20	37,753.20	0.00
פסוטה	228800/772280	10	10,835.00	10,835.00	0.00
יובלים 2 צפון	225100/753900	20	26,360.30	1,580.30	24,780.00
נחל שחורת	198100/391300	150	13,426.00	13,426.00	0.00
יד נתן 2	172470/618510	90	12,870.00	12,870.00	0.00
מחצבות הקאולין - מכתש רמון	185300/502700	120	14,956.50	14,956.50	0.00
צאלים	15600/56820	8,000	11,210.00	11,210.00	0.00
מלכיה מתקן גריסה	248050/778590	5	35,951.00	35,951.00	0.00
נחלה צפון (גת ורד)	620230/181000	50	21,240.00	21,240.00	0.00
רביבים (תאו"ס) קטע ה'	175000/548500	4,000	43,290.00	43,290.00	0.00
נחל חימר	562004/220429	130	22,932.00	22,932.00	0.00
		סה"כ	6,826,280.14	1,365,055.15	5,461,224.99

מחצבת נחל שחורת

צילום: יעל בר מאור, סטודיו לאדריכלות נוף

תכנון: יעל בר מאור, סטודיו לאדריכלות נוף
תכנון הנדסי: חובב אלגביש, לביא נטיף מהנדסים

נחל שחורת הינו נחל הזורם מהרי אילת לערבה, סמוך לכביש 90 (כביש הערבה). שפך הנחל ממוקם כ-2 ק"מ צפונית לאילת. באפיק נחל שחורת ובשפך הנחל ישנו בור כרייה לא פעיל של חומר ואדי. גודל השטח כ-200 דונם. בנוף המחצבה בולטים בנוכחותם עצי שיטה תלויים על עמודים שהושארו במקומם המקורי במהלך הכרייה במחצבה.

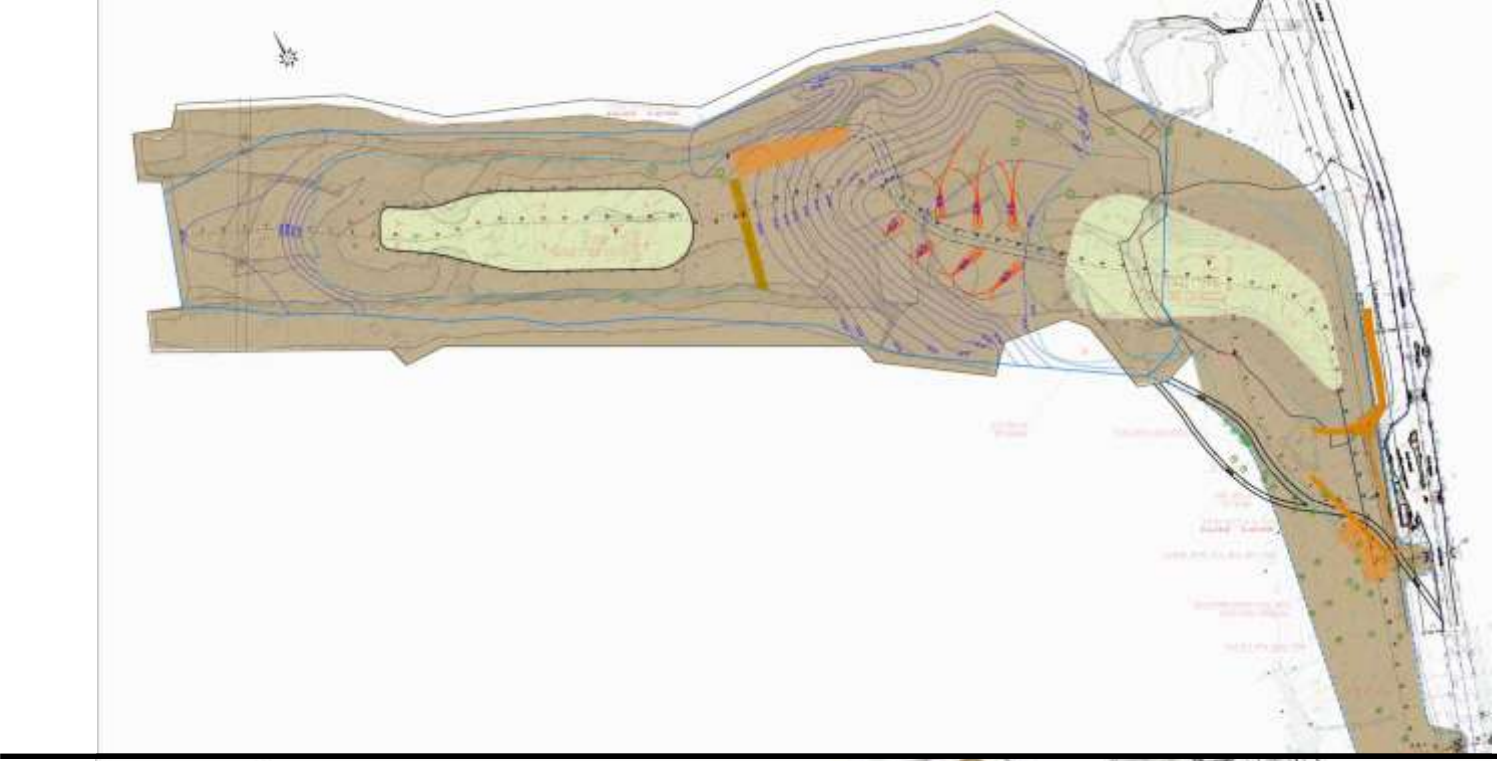
בעקבות מספר אירועי גשם קיצוניים שהתרחשו במקום במהלך השנים האחרונות, אשר גרמו להצפה בכביש 90 ליד מחסום המכס בכניסה לעיר, ונוצר חשש לפגיעה ביציבות הכביש, החליטה הקרן לשיקום מחצבות בשיתוף עם רשות הניקוז ערבה לערוך עדכון בתכנון שיקום המחצבה.

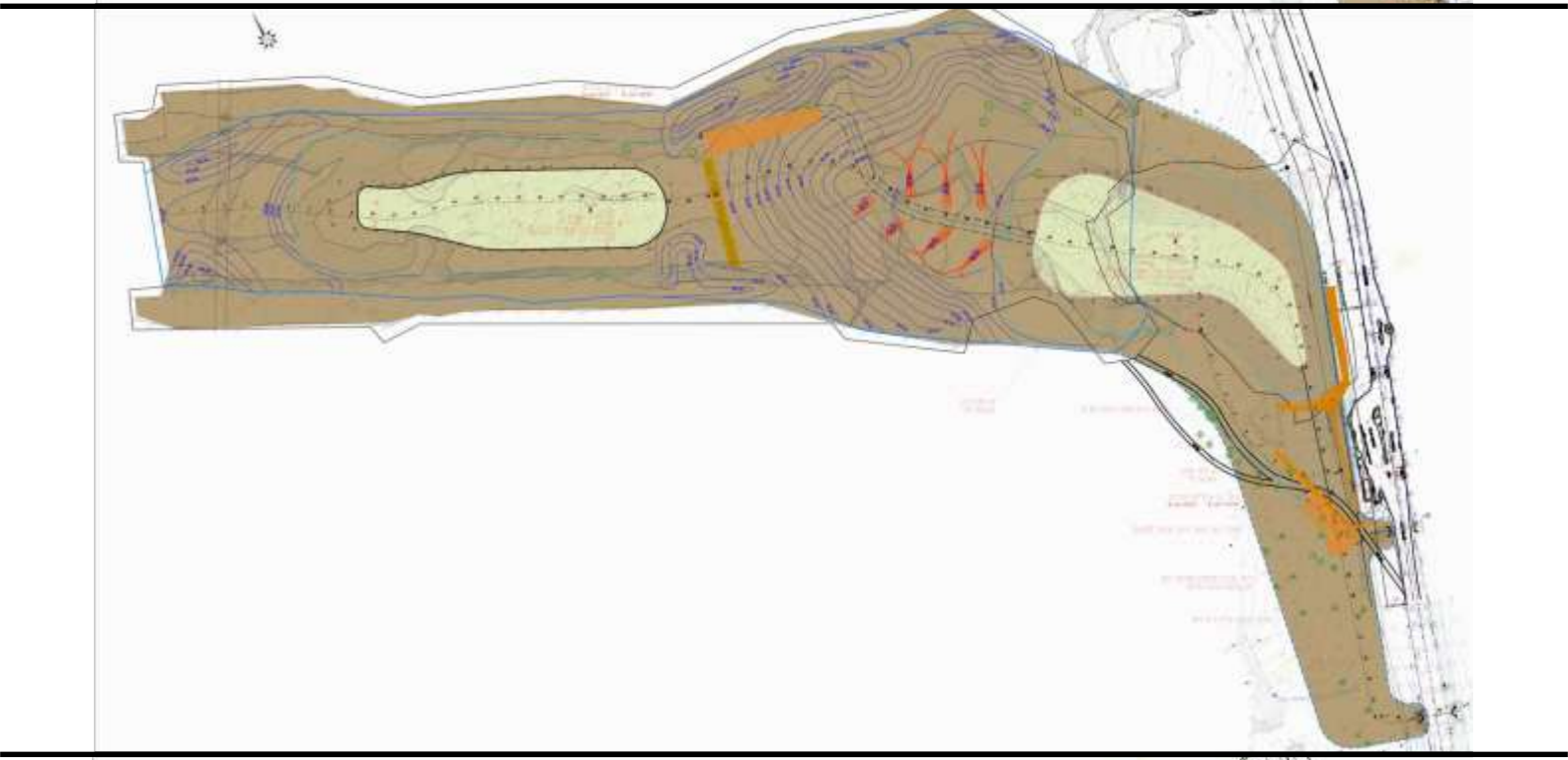
במסגרת תכנון זה יתבצע שיקום אזורי הכרייה והסדרת אפיק זרימת מי הנגר. בתחום המחצבה יבנו שני מאגרי ויסות אשר יקטינו את עוצמת הזרימה במעלה האפיק לפני הגעת המים לכביש הערבה. כמו כן, יבוצע טיפול נופי שיכלול הסדרת הטופוגרפיה במדרונות שסביב המאגרים.

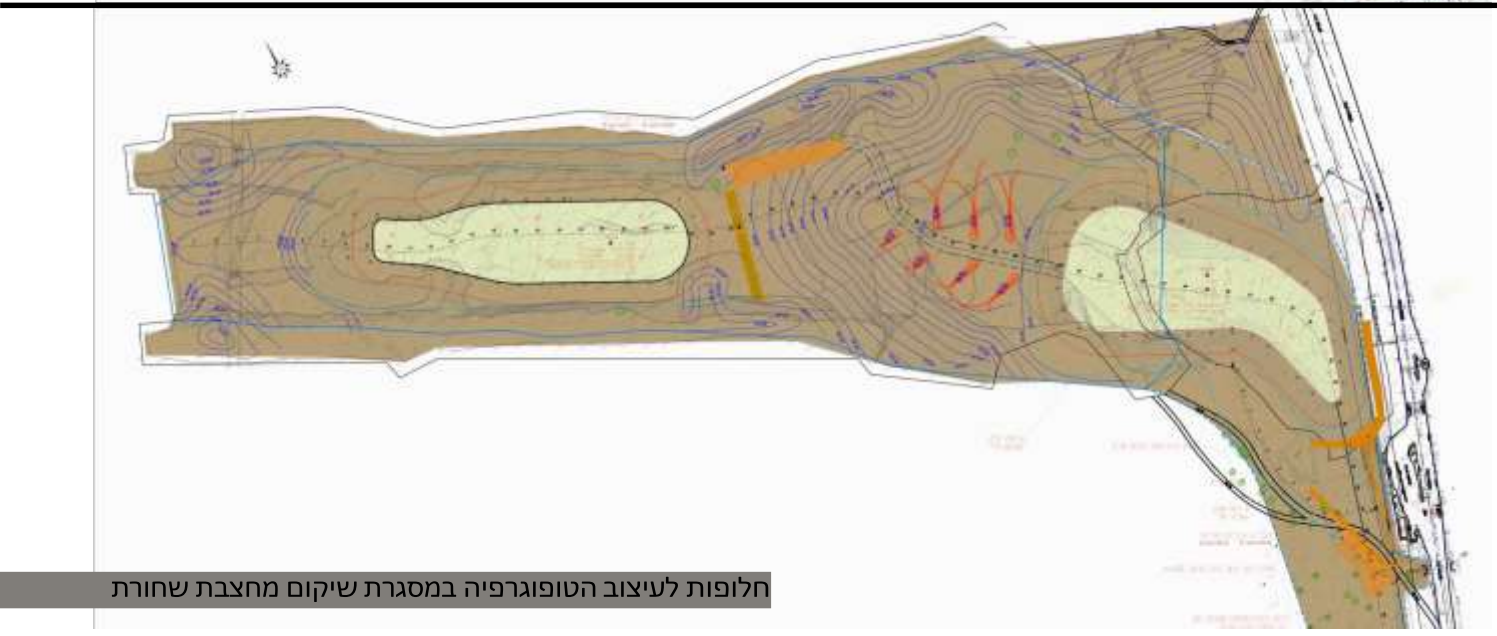
במהלך שנת 2015 נבחנו חלופות שונות להסדרת זרימת הנחל והעיצוב הטופוגרפי. החלופה הנבחרת נמצאת בהליכי אישור לפי חוק הניקוז.

צילום :יעל בר מאור, סטודיו לאדריכלות נוף

חלופות לעיצוב הטופוגרפיה במסגרת שיקום מחצבת שחורת

מחצבת נחל עפיפון (אבו זניימה) - מכתש רמון

מחצבת נחל עפיפון (אבו זניימה) לפני עבודות השיקום, צילום: שרון חפר חייקין, אדריכלית נוף

תכנון: שרון חפר חייקין, אדריכלית נוף
ייעוץ סביבתי: גיאו-טבע ייעוץ סביבתי בע"מ

כחמישה קילומטרים דרומית מזרחית למצפה רמון, נמצאת מחצבת נחל עפיפון (אבו זניימה). המחצבה ממוקמת בתוך מכתש רמון, במרחק גדול משבילי הליכה מסומנים. בעבר נחצבה בבור חרסית דמוית צור. המחצבה מורכבת משלושה בורות חפירה: אחד גדול ושניים קטנים, בשטח של כ - 30 דונם.

הקרן לשיקום מחצבות בשיתוף עם רשות הטבע והגנים והמועצה המקומית מצפה רמון יזמו תכנית שמטרותיה היו לשלב את פני השטח שנחצבו במרחב הסובב, זירוז ההתחדשות האקולוגית באזור ושחזור מערכת הניקוז הטבעי.

במהלך השיקום הותאם השטח לנוף הטבעי על ידי פיזור עודפי העפר והאבנים שנערמו במהלך החציבה והסדרת מפגעים חזותיים קיימים, אסטתיים ובטיחותיים תוך צמצום והקפדה על שמירת הנוף הקיים.

במהלך שנת 2015 בוצע השיקום והעבודות הסתיימו.

מחצבת נחל עפיפון (אבו זניימה) לפני עבודות השיקום, צילום: שרון חפר חייקין, אדריכלית נוף

מחצבת הגבס - מכתש רמון

מחצבת הגבס לאחר עבודות השיקום, צילום: שרון חפר חייקין, אדריכלית נוף

תכנון: שרון חפר חייקין, אדריכלית נוף

כחלק משיקום המחצבות במכתש רמון שוקמה גם מחצבת הגבס. המחצבה נמצאת בסמוך לכביש 40, בשטח של כ- 20 דונם.
הקרן לשיקום מחצבות בשיתוף עם רשות הטבע והגנים והמועצה המקומית מצפה רמון החליטו לשקם את המחצבה בכדי לאפשר שהייה בטוחה ולינה של מטיילים באזור, ללא סכנת התמוטטות סלעים או נפילה מגובה.
לרווחת המטיילים, הוקם במקום חניון לילה ובו 5 סהרונים המהווים פינות נופש בחיק הטבע, שנבנו באמצעות סוללות נמוכות ומבולדרים. החניון שקוע באדמה ולכן הוא מוגן מרוחות ומוצל בשעות הבוקר. מאחר ואין תאורה במקום, המטיילים החונים לא מפריעים לחיות הבר.

במהלך שנת 2015 בוצע השיקום והעבודות הסתיימו.

"סהרון" להגדרת איזור לינה בחניון לילה, מחצבת הגבס המשוקמת, מכתש רמון, צילום: שרון חפר חייקין, אדריכלית נוף

מחצבות השיש - מצפה רמון

מחצבות השיש מצפה רמון במהלך עבודות השיקום

תכנון: אמדו אדריכלות נוף

בסמוך לכניסה הצפונית למצפה רמון, ממערב לכביש 40, נמצאות 3 מחצבות נטושות הסמוכות זו לזו, בשטח של כ-650 דונם. המחצבות מרוחקות בקילומטר מהשכונות הצפוניות של מצפה רמון ורובע דרך הבשמים.

בעבר חצבו במקום אבן הנקראת אבן "מצפה" המשמשת לריצוף, חיפוי קירות, משטחי שיש למטבחים ועוד. באתר נותרו שטחים מבותרים ובורות גדולים ושברי אבן מנוסרים ובולדרים חצי מעובדים.

בגלל הסמיכות לבתיה של מצפה רמון, הקרן לשיקום מחצבות ראתה חשיבות רבה בפיתוח האזור והיא יזמה בשיתוף עם המועצה המקומית מצפה רמון, תכנית לשיקום מחצבות השיש הנטושות. תכנון השיקום נעשה בהליך שיתוף ציבור עם תושבי מצפה רמון.

עבודות השיקום כוללות חפירה, פינוי פסולת, מילוי בורות בשטח, טשטוש שטחים וציפוי שטחים מופרים וגם הסדרת ערוצי הניקוז. כמו כן, המקום יהפוך לאתר תיירותי בזכות הסדרת אתר פיקניק וחניון לילה על רחבות מרוצפות מוקפות בסלעים, פינות ישיבה מבולדרים שטוחים מאבני המקום ושבילי הליכה שלאורכם ישתלו עצים אופייניים לאזור. במסגרת התכנית גם ישוחזרו הוואדיות ויוכשרו טרסות חקלאיות בסגנון נבטי עתיק.

במהלך שנת 2015 החלו עבודות שיקום המחצבות והן צפויות להסתיים במהלך שנת 2016.

מחצבות השיש מצפה רמון במהלך עבודות השיקום

טרסות חקלאיות בסגנון נבטי, מחצבות השיש מצפה רמון במהלך עבודות השיקום

טרסות חקלאיות בסגנון נבטי, מחצבות השיש מצפה רמון במהלך עבודות השיקום

מחצבת שיש אלה - מצפה רמון

מחצבת שיש אלה במהלך עבודות השיקום

תכנון: אמדו אדריכלות נוף

בסמוך למחצבות השיש נותרה נטושה מחצבה נוספת, קטנה יותר, אשר פעולות הכרייה בה הסתיימו ובורות הכרייה שנותרו בתחומה היוו מפגע בטיחותי.
הקרן לשיקום מחצבות יזמה תכנית שיקום לשטח המחצבה בשיתוף רשות מקרקעי ישראל והמועצה המקומית מצפה רמון.
במסגרת הליך השיקום מולאו הבורות באבנים מהאזור ובכך פתרו את הבעיה הבטיחותית שהיתה בשטח המחצבה הנטושה.
בזכות שיתוף הפעולה הפורה עם מועצה מקומית מצפה רמון מתקיימת פעילות אינטנסיבית באזור זה בשיקום בו זמני של מחצבות השיש, מחצבות השיש אלה, מחצבות הגבס ושיקום מחצבות בתוך מכתש רמון.

בשנת 2015 הושלמו עבודות שיקום מחצבת שיש אלה שליד מצפה רמון.

מחצבת שיש אלה במהלך עבודות השיקום

מחצבת אבן וסיד נחל רביבים

צילום: יעל בר מאור , סטודיו לאדריכלות נוף

תכנון: יעל בר מאור, סטודיו לאדריכלות נוף
תכנון הנדסי: ד"ר אלעזר במברג מחברת הידרומודול-פולק שמואל בע"מ

מחצבת "אבן וסיד" בנחל רביבים ממוקמת כשניים וחצי קילומטרים דרום מזרחית לשדות החקלאיים של קיבוץ רביבים, בתחומי המועצה האזורית רמת הנגב ובסמיכות ליישוב הבדואי ביר הדאג'. פעילות הכרייה שיבשה את הניקוז של נחל רביבים וגרמה למפגע בטיחותי ונופי.

הקרן לשיקום מחצבות, בשיתוף רשות ניקוז בשור שיקמה והמועצה האזורית רמת נגב, יזמו תכנית שיקום אשר מטרותיה: שיקום והסדרת המפגעים הסביבתיים שנוצרו עקב עבודת הכרייה בתחום הנחל וגדותיו תוך התאמת השטח לשטח הנופי של הנחל. שיקום הנדסי של האפיק המופר כדי להוביל את זרימות המים בלי לגרום לנזקים והצפות בשטחים הסמוכים. כל זאת תוך התערבות זהירה ומינימאלית במרחב הנחל. בנוסף, תכנון התחברות לפארקים ומסלולי הליכה קיימים ושימור נכסים נופיים.

בשנת 2015 החל תהליך התכנון בו נעשתה בחינה מעמיקה לדיוק גבולות תכנית השיקום ואיתור אלמנטים ואזורים לשימור.

נחל רביבים מצב קיים, צילום: יעל בר מאור , סטודיו לאדריכלות נוף

מחצבת אבן וסיד בנחל רביבים אזור פגוע, צילום: יעל בר מאור , סטודיו לאדריכלות נוף

מחצבת אבן וסיד בנחל רביבים אזור פגוע, צילום: יעל בר מאור , סטודיו לאדריכלות נוף

תשריט שטח הכרייה והחציבה באתר פסולת, חברת אביב ניהול הנדסה ומערכות מידע בע"מ

תכנון: חברת אביב ניהול הנדסה ומערכות מידע בע"מ

מחצבת הר ניצים היא מחצבת גיר הנמצאת בסמוך לחלקו המרכזי של נחל עדרים וכ- 3.5 ק"מ מדרום מזרח לערערה בנגב. שטח המחצבה כ- 47 דונמים.

הקרן לשיקום מחצבות פעלה להכנת תכנית בנין עיר שמטרתה שיקום מחצבה נטושה שהיוותה מפגע סביבתי בכדי לאפשר שימוש חוזר בשטח לטובת הציבור. כמו כן, התכנית קובעת הנחיות סביבתיות ונופיות לתפעול האתר ושיקומו.

שיקום בור מספר 1 יתבצע באמצעות הטמנת פסולת יבשה שבעיקרה היא פסולת בניין וגרוטאות. אתר זה מיועד לשמש את תושבי ערערה בנגב משום שהיא סובלת ממחסור בפתרונות הטמנת פסולת בצורה מסודרת.

בשנת 2015 אושרה התכנית לשיקום המחצבה כאתר הטמנה ולאחריה תושב הקרקע לייעודה כשטחים פתוחים.

סיור הנהלת הקרן לשיקום מחצבות בדרום הארץ, צילום: הקרן לשיקום מחצבות

מחצבת נחל באר שבע-חצרים

מחצבת נחל באר שבע-חצרים, מצב קיים

מתכנן: איתמר בן שדה – אדריכל נוף
תכנון הנדסי: חובב אלגביש, לביא נטיף מהנדסים

בערוץ נחל באר שבע התבצעה במשך שנים כרייה של חומר ואדי לצרכי בניה. ערמות החומר הטפל שנותרו בשטח ובורות הכרייה נותרו פתוחים וגרמו לשיבוש בניקוז הטבעי של הנחל. תהליך השיקום מנחל באר שבע עד "מכלול חצרים" (בסיס חצרים, מוזיאון חיל האויר, פארק הפסלים וקיבוץ חצרים) נעשה בשלבים. בשנת 2014 הקרן לשיקום מחצבות בשיתוף עם רשות ניקוז שקמה בשור סיימה לשקם את קטע הערוץ מקצא"א ועד קיבוץ חצרים.

שיקום הקטע החדש, בתוואי הנחל ובדרך הנופית בין קיבוץ חצרים ועד כ- 2.5 ק"מ מערבה, בסמוך לבסיס חיל האויר בחצרים נעשה גם הוא בשיתוף רשות ניקוז שקמה בשור ומשרד הבטחון על פי תכנית ניקוז מאושרת. אורך השיקום כ- 2.5 ק"מ.

מטרת השיקום: שילוב הנחל כפארק ויצירת טיילת לאורכו תוך שיקום הנחל והמחצבות. בשלב הראשון השיקום יכלול יצירת אפיק מוגדר של הנחל בבדי למנוע הצפות וחתירות בשטח הנחל, יצירת שיפוע רציף וניקוז תמידי, הסדרת תעלה מרכזית לצורך סילוק מי קיץ וגלישת ביוב. כמו כן, הנחל ינוקה מפסולת, צמחיה ועצים למעט עצים שיסומנו לשימור על ידי רשות הטבע והגנים. בנוסף למילוי מהודק במחצבה הגדולה יתבצעו עבודות אבן ומצעים, דרכי שירות, מעבר אירי מבטון ויבוצעו אלמנטים נופיים מאבן לישיבה ומנוחה בדומה לאלמנטים שבוצעו גם בחלק הראשון של השיקום.

בשנת 2015 הוכנו ואושרו התכניות המפורטות לשיקום הנחל והובן מכרז לקראת ביצוע העבודה.

מחצבת נחל באר שבע-חצרים, מצב קיים

משוכות צבר במחצבת יד נתן , צילום: חברת גיאופרוספקט

תכנון: חברת גיאופרוספקט

מחצבת יד נתן הינה מחצבה נטושה אשר נמצאת ממזרח למושב יד נתן הממוקם בין אשקלון לקריית גת, בתחומי המועצה האזורית לכיש. השטח המיועד לשיקום ופיתוח נמצא במרחק קצר מנחל לכיש ומיער קוממיות. שטח זה כולל שני אזורים הסמוכים זה לזה: אזור בורות החציבה ששטחם כ- 90 דונם ויער קק"ל קיים ששטחו כ- 100 דונם.

בורות החציבה אשר צמודים לבתי המושב שמשו בעבר להשלכת פסולת. ניתן לראות זאת בעיקר בבור הדרומי ובאזור שטחי החקלאות שם נותרו פסולת בניין, לולים נטושים, תוצרת חקלאית, דרכי גישה לא מטופלות ועוד. חלקת היער הצמודה כוללת שטח נטוע בעצי אקליפטוס, משוכות צבר ושרידי בוסתנים.

שיתוף הפעולה בין הקרן לשיקום מחצבות, מושב יד נתן וקק"ל תאפשר שיקום בו זמני של אזורי החציבה וחלקת היער הצמודה לו. השיקום יטפל באזורי החציבה כך שיוכלו להפוך לאזורי ביקור וטיול ולשלב פעילות ספורטיבית ובילוי בחניון שיוקם ביער הקיים. עקרונות התכנון משלבים פיתוח של השטח על בסיס 2 מצולעים סמוכים אך שונים באופיים: בורות החציבה ישמשו להעצמת ערכי הטבע והנוף ויכללו פעולות קליטת קהל ולימוד תלמידים ואילו היער ישמש לטיול ופעילות פנאי ונופש.

במהלך שנת 2015 נבחנו מספר חלופות תכנון והושם דגש מיוחד לתכנון משולב בין בורות החציבה ויער קק"ל הקיים.

הבור הדרומי של מחצבת יד נתן, אזור מצוקי הכורכר, צילום: חברת גיאופרוספקט

נתן

מבט מהבור הצפוני לכוון מזרח, צילום: חברת גיאופרוספקט

מבט מהבור הצפוני לכוון מערב, צילום: חברת גיאופרוספקט

מבט מהבור הדרומי מכוון דרום, צילום: חברת גיאופרוספקט

מבט מהבור הדרומי מכוון צפון, צילום: חברת גיאופרוספקט

תכנית שיקום מחצבת תום ותומר: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

תכנון: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

מחצבת תום ותומר, הסמוכה לקיבוץ נגבה, הינה מחצבת כורכר נטושה. בשטח המחצבה, על גבעת כורכר בגובה של 101 מ' מעל פני הים, משתרע גן בוטני של כ - 30 דונם, אשר הוקם על ידי יואב קידר מקיבוץ נגבה. לאחר נפילת בנו באסון המסוקים בשאר ישוב בפברואר 1997, הפכה הגבעה גם לאתר הנצחה לזכרו של תומר וחברו תום ושאר הרוגי אסון המסוקים. יואב בנה את הגן במו ידיו, ברגישות וביצירתיות רבה, והקדיש אותו כגן הנצחה לזכר 73 הלוחמים שנהרגו.

את גבעת תום ותומר רואים למרחוק בזכות עמוד החשמל המתנשא לגובה של כ- 40 מטר. כולו צבוע כחול ותכלת ועליו מצוירות 73 יונים כמספר הנספים באסון המסוקים. הגבעה משקיפה על מרחבי השפלה. מראש הגבעה ניתן לראות לכיוון מזרח את רכסי ירושלים, חברון והרי יהודה וממערב את אשדוד, אשקלון ואף את הים התיכון. על הגבעה נבנה גן זכרון ולאורך מסלול ההליכה הוצבו סלעים מסותתים עליהם חקוקים שמות הנופלים.

הקרן לשיקום מחצבות ומועצה אזורית יואב בשיתוף פעולה עם משפחת קידר יזמו תכנית לשיקום אתר המחצבה הכולל את אזור ההנצחה ושטחים נוספים במחצבה הנטושה, והסדרת ייעודה לשטח ציבורי פתוח (שצ"פ). העיקרון המוביל בתכנון הוא שיקום ושדרוג הגן תוך שמירה על האופי הטבעי של המקום, כשכל דבר בגן "צומח" מתוכו באופן אורגני.

תכנית השיקום נתנה מענה לצרכים הייחודיים של המקום: שמירה על סוג הצמחיה הארץ ישראלית ובכללם פרגולת גפנים וגן שבעת המינים, הסדרת הניקוז, שמירה על המצוקים, הדגשת המפלס העליון של הגן לעומת המחצבה השקועה, גן זיכרון המספר את סיפור המקום באופן הרוחש כבוד כלפי המשפחות, רחבת כניסה וחלוקת מידע, אזור המיועד לערבי שירה המתקיימים במקום, הוספת והסדרת חניות כפי שמוגדר בתכנית בנין עיר ושביל טיול עליון המקיף את המחצבה השקועה, הכולל גשרים מעץ ונקודות תצפית.

בשנת 2015 קודם התכנון המפורט ובוצעו תיאומים אחרונים לקבלת היתר בניה, וביצוע השיקום.

הדמיה: מבט מתוך הגן לכיוון היציאה מהגבעה, טוך סרגוסי אדריכלות נוף

הדמיה: מבט מתצפית קיימת באזור גן הזיכרון, טוך סרגוסי אדריכלות נוף

מחצבת קיסריה - שכונה 12

מחצבת קיסריה - שכונה 12מצב קיים, צילום: צורנמל

טורנר**תכנון: צורנמל טורנר אדריכלות נוף**

מחצבת קיסריה המיועדת לשיקום הינה מחצבת כורכר נטושה הנמצאת בלב אזור חולות בגבול הדרום מזרחי של הישוב קיסריה. המחצבה נכללת בתחום התכנון והפיתוח של שכונה 12 החדשה בקיסריה, אשר הושלמו בה הכנת התשתיות ,והחלה בניית בתי השכונה.

ליבת המחצבה מהווה מעין מכתש באשר הדופן המזרחית הוא מצוק כורכר מרשים המהווה מרכיב לשימור במסגרת תכנון השיקום. את מתחם המחצבה "עוטפת" השכונה החדשה במפלס העליון משלושה כיוונים: צפון, מערב ומזרח .מטרת התכנית לייצר אזור בעל אופי טבעי במרחב מעוצב, המיועד לפעילות מקומית של תושבי השכונה, ע"י העצמת שימור המצוק והחלל האינטימי הנוצר למרגלותיו. המחצבה מתוכננת להיות ריאה ירוקה ושטח ציבורי פתוח לרווחת התושבים.

הרעיון התכנוני מתבסס על שלושה היבטים מנחים - השיקום הנופי, הנגשת השטח להולכי רגל וההיבט העיצוביבהשראת זרם אומנות האדמה.

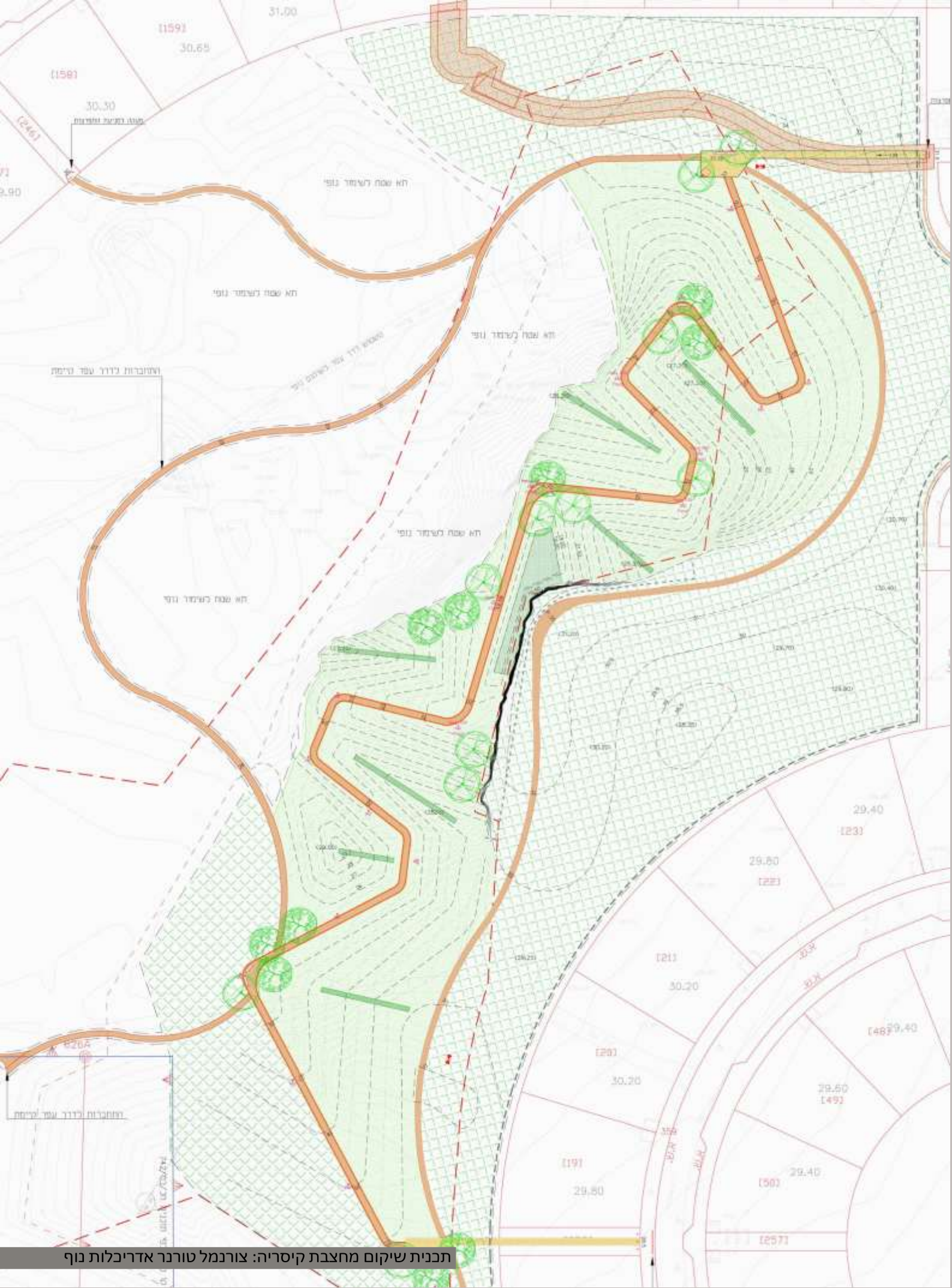
השיקום הנופי כולל עיצוב טופוגרפי ושזרוע בשטח המחצבה. כמו כן, יטופל האזור המופר בין המצוק לבין השכונה בשטח של כ- 15 דונם. באזור החולות המוצבים ממערב למחצבה ישמרו המרקם והצמחייה הטבעית ויבוצע טיפוללהסרת השיטה המכחילה בשטח של כ- 20 דונם.

הנגשת השטח תבוצע באמצעות מערכת של שני שבילי כורכר גרוס מהודק בעלי אופי שונה. האחד, שביל כורכר היקפי במפלס העליון המהווה המשך ורצף לשביל הטיול ההיקפי של כל היישוב. השני, שביל מרכזי אשר יחצה את המחצבה וירד אל ליבה, כך שייקשר בין הכניסה מהיישוב דרך "שביל הזהב" לבין הכניסה הראשית מהשכונה. מערכת שבילים זו תאפשר מגוון שימושים לתושבי השכונה - טיולי אופניים, הליכה ספורטיבית, ריצה וכיוצ"ב וכן טיול ושהייה בתוךהמחצבה המשוקמת, בצל עצי חרוב ואלון אשר ישתלו בין הגבעות.

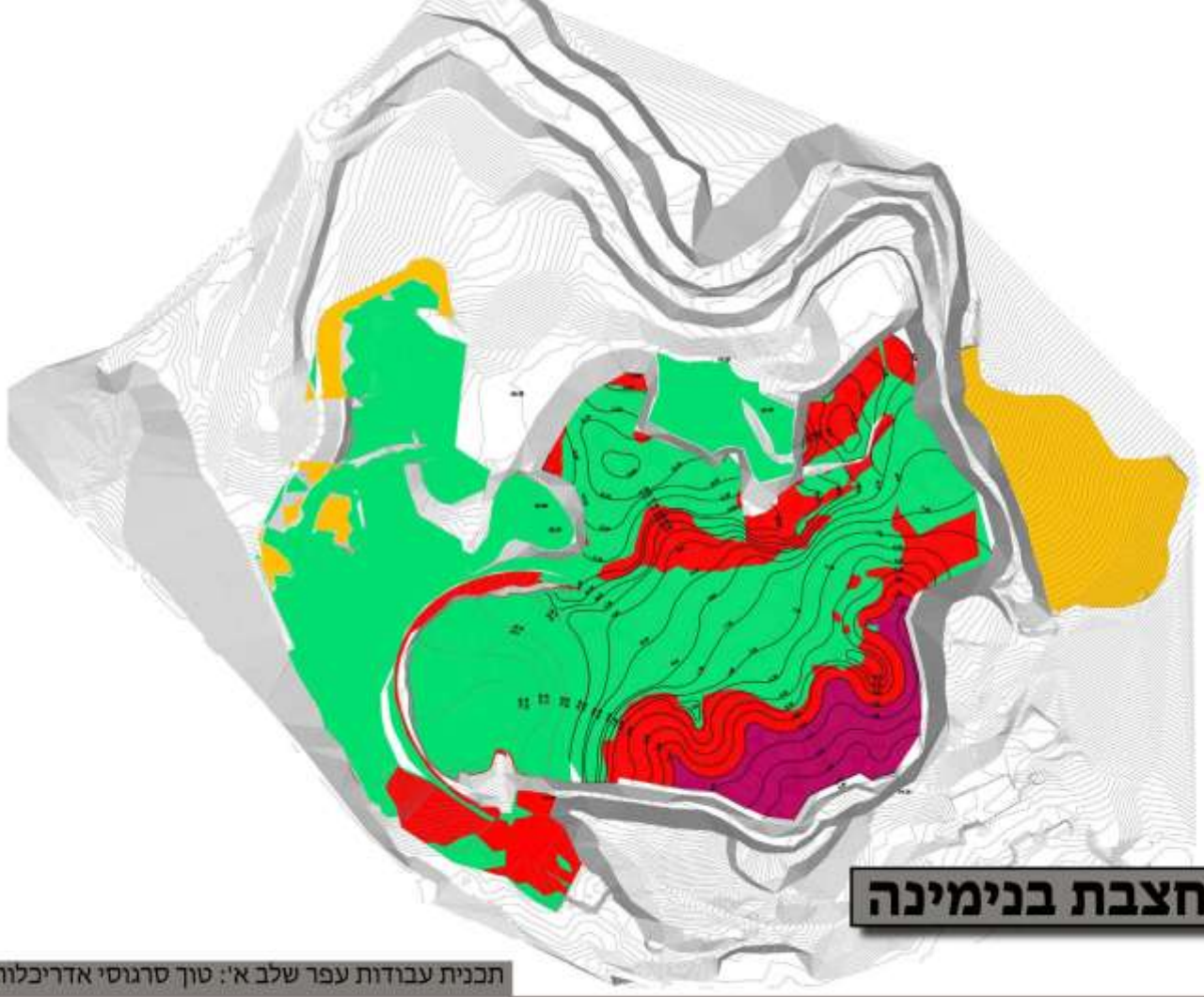
ההיבט העיצובי מתבסס על הנגשת המחצבה ביישות מלאכותית בלב השטח הטבעי. עבודות עפר יאזנו בין הדופנהצפונית לדרומית באמצעות חפירה ומילוי. עיצוב הקרקע מייצר מערכת של שלוחות מלאכותיות במובהק המגדירות את נתיב המעבר החוצה את המחצבה בחלקה התחתון. עיצוב הגבעות יבוצע בהדגשה של קווים גיאומטריים ברורים .

הגבעות ישוזרעו בצמחיה מקומית ייחודית ומותאמת להדגשת קפלי הקרקע.

הקרן לשיקום מחצבות בשיתוף עם החברה לפיתוח קיסריה היו שותפים בהכנת התכניות ואישורם ובשנת 2015 החלו עבודות השיקום באתר.

תכנית שיקום מחצבת קיסריה: צורנמל טורנר אדריכלות נוף

מחצבת בנימינה

תכנית עבודות עפר שלב א': טוך סרגוסי אדריכלות נוף

תכנון: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

מחצבת בנימינה ממוקמת בחוטם הכרמל צפונית למושבה בנימינה. שני חלקים של המחצבה כבר שוקמו על ידי הקרן לשיקום מחצבות בשיתוף עם מועצה מקומית בנימינה גבעת עדה ורמת הנדיב. השיקום הנופי של 2 החלקים הנ"ל התבצע על פי תכנון אדריכלי נופי של משרד מילר בלום אדריכלות נוף.

בשנת 2007 הופסקה עבודת החציבה והוכנה תכנית שיקום לכל שטח המחצבה. התכנית מיעדת את שטח המחצבה לפארק טבע אקסטנסיבי המתמקד בהשבת נופי הכרמל, הצמחיה הטבעית, בעלי החיים והעופות זאת על ידי יצירת בתי גידול שונים של הכרמל בהתאם למיקום המחצבה. התכנית כוללת פיתוח פארק יחודי מבחינת המיקום, מגוון הנופים, מגוון אפשרויות הטיול והפעילויות, מותאם לכלל האוכלוסיה - כל זאת במקום תחום ומרוכז.

הפארק המתוכנן יכלול עיצוב של קירות, מים, צומח ובעלי חיים. במהלך השיקום ניתן יהיה לנצל את שארית חומר הגלם המצוי במחצבה. המים בבריכת השכשוך נובעים ממי התהום הגבוהים שבמחצבה. גובה מפלס המים משתנה בהתאם לעונות השנה.

בשנת 2015 נבחנו מספר חלופות תכנוניות לביצוע שלב א' והוגשה בקשה להיתר בנייה, כל זאת בליווי צמוד של מועצה מקומית בנימינה גבעת עדה, רמת הנדיב וצוותי היגוי מגופים שונים שמלווים את התכנית.

צילום מצב קיים: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

צילום מצב קיים: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

צילום מצב קיים: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

מחצבת נווה אור

מחצבת נווה אור לאחר עבודות השיקום, צילום: אמדו אדריכלות נוף

תכנון: נמרוד אמדו אדריכלות נוף

מחצבת נווה אור הינה מחצבת בזלת אשר ממוקמת בצפון עמק בית שאן, סמוך לקיבוץ נווה אור. מיקומה של המחצבה הופך אותה לייחודית בשל הקירבה לשבר הסורי אפריקאי, ובנקודת גובה המאפשרת מבט נדיר לתהליכים גיאולוגים אשר קרו באזור לפני מיליוני שנים.

הקרן לשיקום מחצבות, בשיתוף רשות מקרקעי ישראל והמועצה האזורית עמק המעיינות, יזמו תכנית אשר מטרתה שיקום נופי ואקולוגי של המחצבה, והשבת השטח ככל הניתן למצבו הטבעי. תכנון המחצבה נעשה בתאום עם רשות הטבע והגנים.

התכנית כללה פינוי פסולת הבניין שהיתה מפוזרת באתר והטמנתה. בוצעו עבודות עפר של חציבה ומילוי בבורות הכרייה תוך טשטוש פני השטח ליצירת מרקם אחיד. נוצרה טופוגרפיה חדשה כתוצאה ממיתון המדרונות לצורך מיזוג האתר עם סביבתו הטבעית והוסדרו ערוצי הניקוז. לאורך המדרונות פוזרו סלעים וגם הוצבו סלעים לכל אורכו של הנחל משני צידיו.

בשנת 2015 הושלמו עבודות השיקום.

מחצבת נווה אור לאחר עבודות השיקום, צילום: אמדו אדריכלות נוף

מחצבת גניגר

מחצבת גניגר במהלך עבודות השיקום

תכנון: איריס ברנשטיין וצופיה סלע רוזנר אדריכלות נוף

מחצבת גניגר משתרעת על שטח של כ- 10 דונם ביער בלפור, סמוך לקבוץ גניגר. המחצבה שימשה בעבר לחציבת סלעי בזלת. מאז סיום עבודות הכרייה, המחצבה הנטושה היוותה מפגע ופצע בנוף.

הקרן לשיקום מחצבות בשיתוף עם קק"ל יזמו תכנית לשיקום המחצבה ובמקום נעשו עבודות שיקום נוף במטרה לשלב את המחצבה בנוף היער הסובב. העבודות כללו: פנוי פסולת, עבודות עפר להסדרת פני השטח, בניית מסלעות מקומיות להגנה על עצים, נטיעת עצים ושיחים בהיקף המחצבה ועל המדרון לחסימת השטח בפני רכבי שטח ולשילובו במרחב. בלב המחצבה פוזרו זרעים של צמחיה מקומית לקבלת אחו ייחודי. שטח המחצבה נתחם בגדר מרעה זמנית בכדי לאפשר אקלום מיטבי של הצמחייה במקום.

לאחר השיקום המקום מהווה פנינת טבע לטיולים ופיקניקים. עם השנים אמור השטח לחזור ולהשתקם בעצמו ולהפוך לחלק מהיער הקיים.

מחצבת גניגר במהלך עבודות השיקום

תכנית: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

תכנון: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

מחצבת יבנאל ממוקמת בגליל התחתון בסמוך לישוב יבנאל, לצד כביש הגישה לבית הקברות ובריכת מקורות ובסמוך ליער קק"ל.

הקרן לשיקום מחצבות בשיתוף עם מועצה מקומית יבניאל מקדמת תכנית בנין עיר להסדרה סטטוטורית של שיקום המפגעים הסביבתיים במחצבה תוך התאמת השטח כשטח פארק. בתכנית השיקום תוכננו שבילי אופניים והולכי רגל, תיאטרון פתוח ובו כ- 500 מקומות ישיבה, אלמנט מים בסירקולציה, אזורי משחק ומנוחה ומדרון החלקה ל"סקייטבורד". מועצה מקומית יבניאל מכינה במקביל תכנית מתאר ליישוב, ותכנית השיקום תשתלב בה.

בשנת 2015 הוכנה תכנית לשיקום המחצבה והועברה לדיון בוועדה המקומית. הוועדה אישרה את התכנית והעבירה לדיון בוועדה המחוזית.

צילום מצב קיים: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

מחצבת יבנאל הנטושה, צילום: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

מחצבת יבנאל הנטושה, צילום: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

מחצבת שפרעם חלק א'

תכנית: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

תכנון: טוך סרגוסי אדריכלות נוף
תכנון: אדריכלית דורית שפינט, ערזי גורדון אדריכלים

מחצבת שפרעם ממוקמת דרומית מזרחית לעיר שפרעם, למרגלות יער שפרעם. המחצבה פעלה שנים רבות וסיפקה חומרי גלם לתעשיית הבטון. המחצבה סיימה פעילותה בשנת 2011. לאחר סיום העבודות הקרן לשיקום מחצבות בתאום עם עיריית שפרעם ורשות מקרקעי ישראל ביצעו שיקום שתי מדרגות חציבה עליונות ע"י בניית טרסות מבולדרים. בתחום הטרסות פוזרה אדמה גננית ונטעו עצים ממינים חסכניים במים מצמחיית ארץ ישראל. כמו כן, הונחה מערכת השקייה שתאפשר תחזוקת הצמחייה באופן שוטף.

בשנת 2015 הקרן לשיקום מחצבות בשיתוף רשות מקרקעי ישראל יזמו תכנית שיקום למחצבה וייעוד השטח לאזור תעשייה, מלאכה, תעסוקה וספורט. תכנית זו נעשתה בשיתוף פעולה הדוק עם עיריית שפרעם. הקרן תטפל בעבודות העפר שיהוו בסיס לבניית אזור התעשייה.

בשנת 2015 התכנון הגיע לשלב הכנת המסמכים לתכנית אחרי אישור החלופה הנבחרת.

חתכים: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

מצב קיים, צילום: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

מצב קיים, צילום: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

מחצבת חצור הגלילית

מחצבת חצור הגלילית הנטושה, צילום: רודי ברגר

תכנון מפורט: רן מרון אדריכל נוף
תכנון תב"ע: רודי ברגר אדריכל
תכנון מפורט שלב א': איתמר בן שדה – אדריכל נוף

בתחומי המועצה המקומית חצור הגלילית שבגליל העליון, בתפר בין חצור הגלילית ויער ביריה, ליד המערה וקברו של חוני המעגל, מצויה מחצבת סלע דולומיט נטושה.

הקרן לשיקום מחצבות יזמה תכנית לשיקום המחצבה בשיתוף המועצה המקומית חצור הגלילית. מטרתה להנגיש ולהפעיל את המחצבה כאתר תיירותי. על פי התכנית, שטח הפארק יהיה מחולק לשני חלקים: חלק ראשון, בטן המחצבה וסביבתה הקרובה, שטח המשתרע על כ-60 דונם, המיועד להקמת תיאטרון פתוח, מבנה עזר, אתר קמפינג, חניון לילה, מתקני ספורט אקטיביים ומסחר. חלק שני, משתרע על כ-100 דונם, מיועד לפיתוח נופי, שבילי הליכה, אופניים, מצפים, דרכים, חניונים, שירותים, מחסנים וכו'.

בשלב הראשון יתבצע חלק התכנית הכולל שיקום והסדרת בור המחצבה לקליטת קהל באמצעות תאטרון אשר יכיל כ - 3,500 מקומות ישיבה, ואזורי חנייה. במהלך העבודה תתבצע חציבה וגריסת החומר לשימוש ומילוי בור החציבה בהתאם לתכנית המפורטת שהוכנה.

במהלך שנת 2015 הסתיימה עבודת התכנון המפורט לשלב א' לקראת ביצוע השיקום. במקביל הוכנה תכנית בנין עיר מפורטת להכללת אלמנטים תיירותיים שלא נכללו בתכנית המפורטת הקודמת.

הדמיה מצב מתוכנן: אדריכל נוף רן מרון

תכנית: רודי ברגר

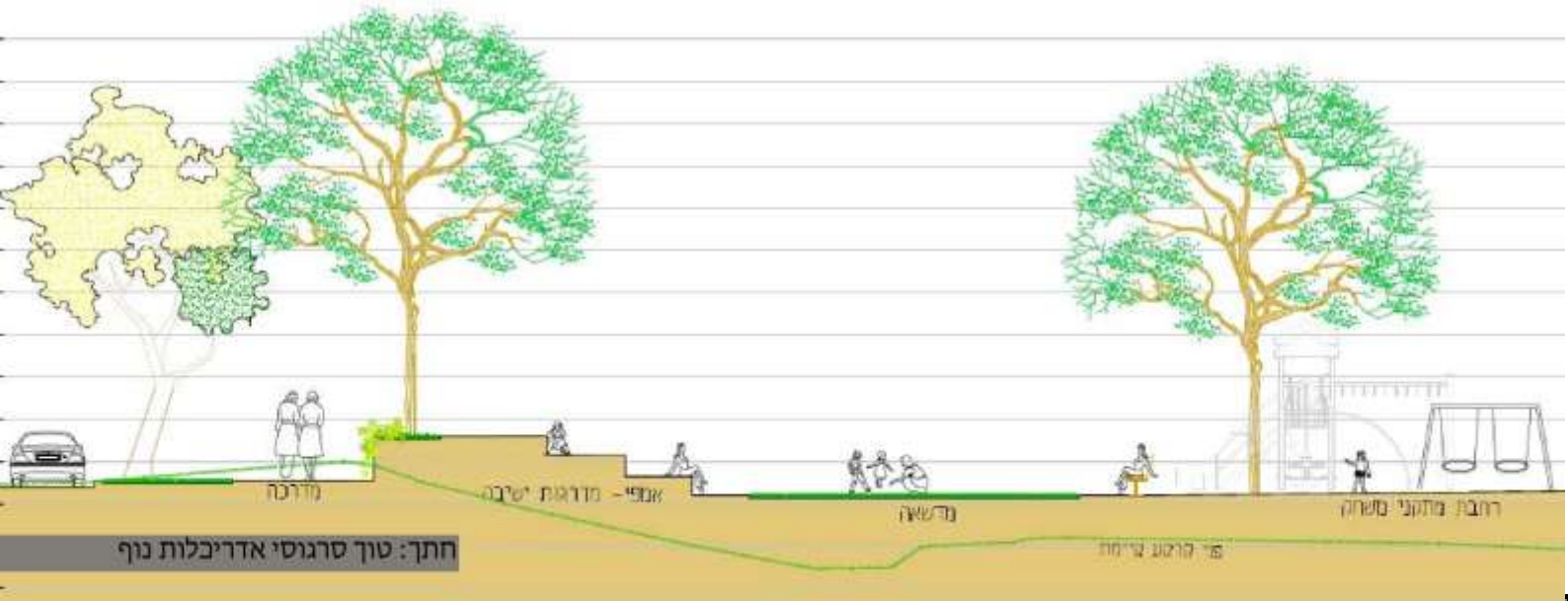
תכנית: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

תכנון: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

מחצבת פסוטה הינה מחצבת אבן שיש נטושה אשר ממוקמת דרומית מערבית לכפר פסוטה.

לפני מספר שנים הקרן לשיקום מחצבות יזמה תכנית שיקום לשטח המחצבה בשיתוף עם המועצה המקומית פסוטה. תכנית השיקום מייעדת את השטח לשכונת מגורים צמודת קרקע עבור בני היישוב, ושטח משולב הכולל מבני ציבור ושטח ציבורי פתוח כגן שכונתי אשר ישרת את תושבי השכונה וכלל תושבי הכפר.

בשנת 2015 אושרו התוכניות לביצוע שיקום המחצבה וייעודה כגן ציבורי בשטח הציבורי הפתוח וכחלק ממתחם בו יהיו גם מבני ציבור - גני ילדים, בו ילמדו ילדי השכונה.

חתך: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

מחצבת מלכיה

צילום: ז"ק רייבר אדריכלות נוף

תכנון: ז"ק רייבר אדריכלות נוף

בקרבת קיבוץ מלכיה הסמוך לגבולה הצפוני של ישראל, מצוי מתקן מגרסה ישן המוגדר לשימור. המחצבה הוקמה בשנת 1950 והיוותה ענף תעסוקה מרכזי בקיבוץ. האבנים שלוקטו מהשטח נגרסו ושימשו לסלילת כבישים, לתעשיית בלוקים במקום ובחומריי בנין. מבנה המגרסה נותר כמעט בשלמותו עד היום.

הקרן לשיקום מחצבות בשיתוף המועצה האזורית הגליל העליון והמועצה לשימור אתרים יזמו תכנית בניין עיר אשר מטרתה יצירת פארק מסביב למתקן הגריסה, אשר הינו ייחודי וכמעט יחיד מסוגו בארץ. מטרת התכנית, לעודד אנשים להגיע לבקר באתר, להתרשם ממתקן המגרסה וללמוד על הפעילות שהייתה במקום.

צוות התכנון כלל יועץ תנועה ואדריכלי נוף. הם עבדו ליצור מערך כניסה המעביר חוויה נופית וחיבור לאתר הקיבוץ. הרעיון היה ליצור פארק אשר יאפשר לאוטובוס להגיע למגרסה. לכן, היה צורך להכליל נתיב זה כחלק ממערך התנועה בקיבוץ.

במקביל המועצה האזורית הגליל העליון הכינה "תיק תיעוד" שיהווה חלק מתכנית השיקום.

במהלך שנת 2015 נערכו תכניות למערך התנועה באתר. במסגרת תכניות אלו נבחנו מספר חלופות למיקום חניות וגובשה תכנית שיקום לרווחת המבקרים.

צילום: ז"ק רייבר אדריכלות נוף

חוק לשיקום מחצבות
חלק י"ג: שיקום מחצבות (תיקון: תשל"ג)

112 . הגדרות
בחלק זה, "בעל מחצבה" - לרבות מי שמפעיל אותה למעשה, בין אם ניתן לו רשיון חציבה ובין אם לאו .

113 . הודעה בדבר הצורך בשיקום מחצבה
ראה המפקח שניצול מחצבה פלונית או חלק ממנה הופסק, רשאי הוא להודיע לבעל המחצבה, בהודעה מנומקת, שאתר המחצבה טעון שיקום (להלן - הודעת שיקום); כן יודיע ברשומות שאתר המחצבה טעון שיקום.

114 . ועדת ערר
(א) שר המשפטים ימנה ועדת ערר ויקבע את מושבה.
(ב) ועדת הערר תהיה של שלושה; יושב-ראש הועדה יהיה שופט בית משפט מחוזי, ושני החברים האחרים יתמנו האחד בהמלצת שר הפיתוח והשני בהמלצת שר הפנים.
(ג) ליושב-ראש ועדת הערר יהיו כל הסמכויות הנתונות ליושב-ראש ועדת חקירה לפי סעיפים 9 ו-11 לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט- 1968.
(ד) ועדת הערר לא תהיה קשורה בדיני הראיות אלא תפעל בדרך שתיראה לה מועילה ביותר לבירור השאלות העומדות להחלטתה.

115 . ערר
(א) הרואה עצמו נפגע בהודעת שיקום וכן בעל הקרקע (או חוכרת בחכירה לדורות, כמשמעותו בחוק המקרקעין, תשכ"ט-1969, רשאים לערור על ההודעה לפני ועדת הערר.
ב) ועדת הערר רשאית לאשר את ההודעה בשינויים או בלי שינויים, או לבטלה;
(ג) שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות את המועדים והדרכים להגשת ערר לפי סעיף זה ואת סדרי הדין בו, לרבות הוראות בדבר הוצאותיו .

116 . שיקום בידי בעל מחצבה
(א) בעל מחצבה שקיבל הודעת שיקום והודיע למפקח תוך חדשיים מיום קבלת ההודעה שרצונו לשקם את המחצבה בעצמו, ישקם אותה, ובלבד -
(1) שיבצע את פעולות השיקום לפי הוראות חוק התכנון והבניה, תשכ"ה-1965 (להלן - חוק התכנון), והתקנות והתכניות על פיו . (2) שיתחיל בפעולות השיקום תוך שלושה חדשים מיום שהודיע על רצונו לשקם את המחצבה.
(ב) לא המשיך בעל המחצבה את פעולות השיקום בשקידה ראויה או לא סיים אותן תוך התקופה שקבע המפקח, או לא ביצע את פעולות השיקום לפי ההוראות האמורות בסעיף קטן (א)(1), תהיה רשות שמורות הטבע רשאית לבצע את פעולות השיקום והמפקח יהיה רשאי לדרוש מבעל המחצבה את החזרת הסכומים ששולמו לו על חשבון השיקום לפי סעיף 120(ב)(3), כולם או מקצתם .

מחצבת ברניקי צילום: טוך סרגוסי אדריכלות נוף

117. תכנית שיקום

(א) לא היתה תכנית לפי חוק התכנון שחלה על מחצבה פלונית, או לא כללה תכנית כאמור הוראות בדבר שיקום המחצבה, יכין המפקח, לאחר התייעצות עם מנהל רשות שמורות הטבע, תכנית לשיקום המחצבה ויקבל אישור לתכנית השיקום מאת הועדה המחוזית לתכנון ולבניה.

(ב) המפקח יציין בהודעת השיקום את המקום והזמן שבהם אפשר לעיין בתכנית השיקום המאושרת.

118. שיקום בידי רשות שמורות הטבע

חלפו שלושה חדשים מיום ששלח המפקח הודעת שיקום ולא הוגש ערר ולא הודיע בעל המחצב שרצונו לשקם את המחצבה בעצמו, ונתקיימו הוראות סעיף 117, רשאית רשות שמורות הטבע לשקם את אתר המחצבה.

119. ערר מעכב את הביצוע

הוגש ערר על הודעת השיקום, יידחה ביצוע עבודת השיקום, בין בידי בעל המחצבה ובין בידי רשות שמורות הטבע, עד לאחר החלטת ועדת הערר, או עד שחלפו חדשיים לפחות ממועד משלוח הודעת השיקום, הכל לפי המאוחר .

120. קרן לשיקום מחצבות

(תיקון: תשל"ט)

(א) שר הפיתוח רשאי, בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, להקים בתקנות קרן לשיקום מחצבות.

(ב) בתקנות כאמור רשאי השר -

(1) לקבוע את הרכב הנהלת הקרן, דרכי עבודתה וסמכויותיה;

(2) לחייב בעל מחצבה לשלם לקרן תשלומים לפי כמות החומר שנחצב בה או לפי סוגי חומר שונים, או לפי אחוזים מהכנסות המחצבה, או לפי קני-מידה סבירים אחרים שייקבעו בין לכלל המחצבות ובין לסוגים שבהן;

(3) לקבוע הוראות בדבר החזר ההוצאות, כולן או מקצתן, לבעל מחצבה ששיקם אותה בעצמו, או לרשות שמורות הטבע, אם היא שיקמה את המחצבה בהתאם לסעיף 118, לרבות הוראות בדבר תשלום מקדמות .

פקודת המכרות 1925 .

מחצבת נחל ניצנה, צילום: צופיה רוזנר אדריכלית נוף

תקנות המכרות)הקרן לשיקום מחצבות(

תשל"ח 1978

בתוקף סמכותי לפי סעיף 120 לפקודת המכרות)להלן - הפקודה(, בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת אני מתקין תקנות אלה:

1 . הקמת קרן

מוקמת בזה קרן לשיקום מחצבות לפי חלק י"ג שלהפקודה)להלן - הקרן.(

2. הרכב הנהלת הקרן)תיקון: תשנ"ט(

)א(הקרן תנוהל בידי הנהלה בת שמונה חברים)להלן - ההנהלה(, כשהמפקח על המכרות יהיה חבר קבועבתוקף תפקידו ושבעה חברים נוספים יהיו נציגיהמשרדים והרשויות הבאות, וכל אחד מהם יתמנה בידי השר של אותו המשרד או בידי המנהל של אותה הרשות:

1)(משרד התשתיות הלאומיות;
2)(משרד האוצר;
3)(משרד הפנים;
4)(משרד העבודה והרווחה;
5)(מינהל מקרקעי ישראל)להלן - המינהל(;
6)(רשות שמורות הטבע;
7)(המשרד לאיכות הסביבה .

)ב(יושב ראש ההנהלה יהיה נציג משרד התשתיות הלאומיות.

)ג(מרכז פעולות ההנהלה יהיה נציג המינהל.

3 . סדר עבודה של ההנהלה

)א(ההנהלה תקבע את סדרי דיוניה ועבודתה, במידה שלא נקבעו בתקנות אלה, והחלטותיה יתקבלו ברובקולות; היו הקולות שקולים, יכריע קולו של היושב-ראש.

)ב(ההנהלה תתכנס אחת ל-60 יום לפחות ונוכחות רוב החברים תהווה מנין חוקי לכל דבר.

)ג(יושב ראש ההנהלה ביחד עם נציב המינהל, או ביחד עם חבר אחר של ההנהלה שהיא תבחר לכך, יהיו מורשים לחתום בשם ההנהלה על כל מסמך שבתחום סמכותה, לרבות דרישות תשלום לקופת הקרן או הוראות תשלום מקופת הקרן.

)ד(ההנהלה תנהל פנקסים וחשבונות ותפרסם,באמצעות המינהל, דין וחשבון שנתי על הוצאותיהוהכנסותיה .

4 . תשלומים

בעל מחצבה ישלם לקרן את התשלומיהמפורטים בתוספת לפי הסוגים והכמויות של חומרשנחצב במחצבה כמפורט בתוספת, ובמועדים שייקבעו על ידי הנהלת הקרן.

5 . סמכויות ההנהלה

ההנהלה תהיה מוסמכת-

1)(לגבות את התשלומים האמורים בתקנה 4, באמצעות המינהל כנאמן של הקרן ולקבוע מועדים וסדרי גביה לתשלומים אלה;

2)(להחליט על החזרת הוצאות שיקום של בעל מחצבה ,כולן או מקצתן, שהוצאו לצורך ביצוע תוכנית שיקום לפי סעיף 116 של הפקודה, וכן להחליט על מתן מקדמה לבעל מחצבה, בשיעור שתיקבע, לצורך ביצוע תכנית השיקום כאמור;

3)(לעקוב אחר ביצוע תכנית שיקום שמומנה על פי פסקה) 2(;

4)(להתייעץ עם מומחים כראות עיניה, לבקש הוכחות על הוצאות שהוציא בעל מחצבה ולערוך בדיקות שהיא רואה צורך בהן בקשר להחלטותיה לפי פסקאות) 2(ו)-3(;

5)(לממן הוצאות הכרוכות כהפעלת הקרן.

6 . החזרת הוצאות שיקום

הוצאות השיקום, כולן או מקצתן, יוחזרו לבעל מחצבה בהתאם לאישור שיינתן מראש מאת הנהלת הקרן.

7 . בקשה להחזר הוצאות שיקום

)א(בקשה לאישור החזר הוצאות שיקום תוגש להנהלת הקרן על ידי בעל המחצבה לפני שיתחיל בשיקומה .

)ב(בקשה לאישור החזר הוצאות שיקום תכלול-

1)(הודעת השיקום;
2)(תכנית שיקום מאושרת;
3)(הצעה תקציבית לשיקום.

8 . אישור החזר הוצאות

הפעולות שבעדן רשאית הנהלת הקרן לאשר החזר הוצאות הן-

1)(הכנת תכנית שיקום והכנת הצעת תקציב לשיקום;

2)(שיקום פני השטח;

3)(שינוי פני השטח לצורך שיקומו.

תוספת (תקנה 4)

תשלומים לקרן

התשלום לכל טונה באחוזים ממחיר המכירה הממוצע של סוג החומר שנחצב החומר עמוס על כלי הרכב בשער המחצבה

1. אדמת מילוי	6.0%
2. חול	4.0%
3. כורכר	3.0%
4. חצץ	1.0%
5. גבס	0.7%
6. אבן למוזאיקה	0.3%
7. חרסית	0.2%
8. אבן שיש	0.1%
9. אבן לתעשיית הסיד	0.1% ממחיר המכירה של הסיד
10. אבן וחרסית לתעשיית המלט	0.1% ממחיר המכירה של המלט
11. כל חומר אחר שנחצב	1%

המחיר הממוצע ושיעור התשלום באגורות ייקבעו על ידי הנהלת הקרן, על סמך פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה של חודש ינואר וחודש יולי של כל שנה, לתשלום ב-1 באפריל ו-1 באוקטובר באותה שנה.

ק"ת תשל"ח, 1626; תשנ"ט, 179 .

מחצבת מלכיה, צילום: ז"ק רייבר אדריכלות נוף

נספח 3

מדיניות הקרן לעניין החזר הוצאות שיקום של מחצבה שהוכרזה כנטושהמאושר
על ידי הנהלת הקרן בישיבתה מיום 16 ביולי 2015

מבוא

סמכותה של הקרן לממן החזר הוצאות שיקום קבועה בתקנה 2)5(לתקנות המכרות)קרן לשיקום מחצבות(,תשל"ח-1978)להלן – "התקנות"(. הוראת התקנה קובעת כי, הנהלת הקרן רשאית להחליט על החזר הוצאות השיקום ,כולן או מקצתן, לשם ביצוע תכנית שיקום לפי סעיף 116 לפקודת המכרות.

"ההסדר הסטטוטורי בנושא שיקום מחצבות נקבע בתיקון משנת 1973 של פקודת המכרות על ידי הוספת חלק יג'לפקודה שכותרתו "שיקום מחצבות". תכליתו של הסדר זה היא לשקם מחצבות לאחר הפסקת פעילות החציבה בהן ,כדי לרפא את הפגיעה בנוף הנגרמת עקב פעולות החציבה וכדי לאפשר את ניצול השטח המשוקם לטובת הציבורבהתאם לייעוד הקרקע .

תקנה 8 לתקנות מפרטת רשימה סגורה של פעולות, בגינן רשאית הנהלת הקרן לאשר החזר הוצאות ואילו הן:

1. הכנת תכנית שיקום.
2. הכנת תקציב לשיקום .
3. שיקום פני השטח.
4. שינוי פני השטח לצורך שיקומו.

בהתאם להוראת התקנה האמורה, רשאית הנהלת הקרן לממן, באופן מלא או חלקי, פעולות הנכללות בגדר אחתמהפעולות המפורטות להלן:

עקרונות-מנחים לאישור השתתפות הקרן במימון השיקום והיקפה:

הנהלת הקרן תשקול את השיקולים הבאים בטרם תאשר את השתתפות הקרן במימון פרויקט שיקום, ואם אישרה – בטרם תקבע את היקף המימון ומפרט הסעיפים הממומנים:

1. אישור המימון יתייחס אך ורק לסעיפים מוגדרים מראש הכרוכים בביצוע תכנון ו/או ביצוע השיקום, בהתאם לעקרונות מסמך מדיניות זה להלן. בנוסף, יקבע אחוז ההשתתפות של הקרן, באותם הסעיפים שמימונם אושר. אחוז המימון יכול שיהיה זהה לכלל הסעיפים ויכול שישתנה ביחס לסעיפים מסוימים. כמו כן, המימון של סעיפים מסוימים יכול שיהיה מותנה בקיומם של תנאים מוקדמים .
2. שיעור השתתפות הקרן בסעיפי ההשתתפות שלה בתקציב השיקום, יקבע, בין היתר לאור היקף המימון של הקרן בפרויקט כולו. ככל שהיקף המימון הכללי של הקרן בפרויקט יהיה נמוך יותר, תשקול הנהלת הקרן באהדה, הגדלת היקף המימון בסעיפים שאושרו על ידה .
3. הנהלת הקרן תבחן, במסגרת שיקוליה, את מידת ההיתכנות המעשית של ביצוע הפרויקט, ללא מימון הקרן ו/או במימון חלקי של הקרן, ביחס להיקף המימון המבוקש ממנה. הקרן תהיה רשאית לצמצם ואף לבטל את השתתפותה במימון פרויקט שיקום, אשר בחינתה מצביעה על קיומה של אפשרות מעשית כי יבוצע גם ללא השתתפותה .
4. בנוסף ובהמשך לאמור בסעיף 3 לעיל, הנהלת הקרן תבחן במסגרת שיקוליה, מהו ייעודו התכנוני החדש של השטח המיועד לשיקום. תערך אבחנה בין יעוד ציבורי לבין יעוד מסחרי. הנהלת הקרן תשקול באהדה השתתפות בהיקף גדול יותר, בפרויקטים לשיקום שייעודם החדש הוא ציבורי, ואשר אין צפויות מהן הכנסות כלכליות.
5. ככלל, ביצוע שיקום יותנה בקיומו של גורם-אחראי אשר ייטול על עצמו מחויבות ברורה ותקפה למימון הוצאות התחזוקה של השטח, לאחר גמר ביצוע השיקום, בהתאם לאופי התחזוקה הנגזר מאופיו של השיקום, היקפו והשימושים העתידיים להם הוא מיועד, ואשר חתם עם הקרן על הסכם בנוסח שאושר על ידי הקרן .

עת"מ)ירושלים(07/269 התאחדות קבלני התשתיות ומפעילי הצמ"ה נ' הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים ואח'. פסק דינו של כב' השופט יונתן עדיאל.

6. הנהלת הקרן תהיה רשאית, מקום שמצאה לנכון לעשות כן, להגביל את היקף השתתפותה במימון הפרויקט, בסכום נומינאלי ולקבוע כי בכל מקרה, תקרת המימון של הקרן לא תעלה על סכום שנקבע מראש. הודעה בדבר קביעת התקרה כאמור, תימסר לכלל הגורמים המעורבים במימון פרויקט השיקום, טרם תחילת ביצועו.

7. כלל, הקרן תשתתף במימון עבודות נדרשות לצורך שיקום, מסוג העבודות הבאות, בהיקף שיקבע על ידה:

7.1. ביצוע עבודות שיקום נופי תוך שימוש בחומרי גלם משטח המחצבה ו/או מובלים)לרבות מעובדים(, על פי תכניות מאושרות כחוק.

7.2. ביצוע עבודות תשתית ו/או הסדרת דרכי גישה לאתר המשוקם)לרבות הנחת מצעים וסלילה(וזאת לפי שיקול דעתה של הקרן ובלבד שהתקיימו כל התנאים המפורטים להלן במצטבר:

7.2.1. על פי תכנית שאושרה על ידי הנהלת הקרן.

7.2.2. השטח המשוקם מיועד למטרה ציבורית .

7.2.3. "תשתית" לעניין סעיף זה משמעה: סלילה, ו/או קווי ביוב וניקוז ו/או קווי מים ו/או חשמל ובלבד והיא חיונית לקיום הפרויקט בשיעור מידתי להיקפו.

7.3. כלל, הקרן תשתתף במימון ביצוע תשתיות להנגשת אנשים עם מוגבלויות באתרים אשר מיועדים על פי ייעודם החדש לשימוש ציבורי.

7.4. עבודות גינון והשקיה לרבות התקנת מערכת השקיה.

7.5. עבודות הנדרשות לצרכי בטיחות המבקרים באתר, לרבות אך לא רק: יישור פני השטח, ייצוב המדרונות, הקמת גדרות, הצבת שילוט מתאים, כיסוי בורות ו/או מקורות מים וכל עבודה ו/או פעולה אשר לגביהן השתכנעה הנהלת הקרן כי יש בהן צורך בטיחותי.

7.6. טיפול בסילוק צמחיה המוגדרת כ"מין פולש", ככל שהיא כלולה ברשימת המינים הפולשים שהוכרה ע"י הקרן , כפי שתעודכן מעת לעת, וככל שיש בכך כדי לתרום להצלחת ביצוע השיקום ו/או תחזוקתו לאורך זמן .

7.7. במקרים מיוחדים, הקרן תהיה רשאית, על פי שיקול דעתה, לאשר ביצוע עבודות הדרושות למניעת עיכוב משמעותי של אפשרות השיקום של המחצבה, ובלבד שעלות עבודות אלו לא תעלה על כרבע מעלות השיקום המתוכנן.

7.8. באתרים המיועדים לשיקום למטרות מסחריות הנהלת הקרן תשקול להשתתף בביצוע חלק מעבודות העפר, בין היתר, בהתחשב בסדרי עדיפותה ותקציבה.

8. בהתייחס לשיקום שטח המיועד למטרה ציבורית - הנהלת הקרן תעשה מאמץ לאתר גורמים נוספים אשר ישתתפו במימון השיקום .

9. הקרן תשתתף במימון בדיקות, סקרים ומחקרים, ככל שהם דרושים לפי שיקול דעתה, לעניין שיקומה של מחצבה מסוימת או לשיקומן של מחצבות מסוג מסוים, או לאופן הביצוע המיטבי של עבודות שיקום מסוג מסוים. הנהלת הקרן תאשר מימון לעניין זה בכפוף להוראת תקנה 4)5(לתקנות, לרבות סמכויות עזר הנגזרות ממנה.

10. הקרן תשתתף במימון הכנתן של תכניות שיקום בכל רמות התכנון, לרבות הכנת נספחים נדרשים ו/או מסמכים מקצועיים נלווים על פי דרישות וועדות התכנון או גורם מקצועי מוסמך על פי כל דין. על אף האמור לעיל, הקרן לא תממן הכנת תסקירי השפעה על הסביבה. בנוסף, הנהלת הקרן תשמור לעצמה שיקול דעת לממן נספחים נדרשים , כגון נספח תחבורה או נספח ניקוז, או ייעוץ אקולוגי, מקום בו התוכנית מייעדת את השטח לצרכי ציבור, להבדיל מצורך מסחרי ו/או כלכלי. בכל מקרה, השתתפותה של הקרן במסמכים ו/או בייעוץ כאמור, תהיה רק במקום שבו , לדעת הנהלת הקרן, משרתים נספחים אלה, באופן ישיר, את תכלית השיקום.

11. כלל, בכל הנוגע לביצוע עבודות תשתית, הקרן תתמקד בביצוע עבודות העפר הנדרשות בלבד, הנהלת הקרן תהיה רשאית לחרוג מהנחיה זו במקרים בהם תמצא הצדקה מיוחדת לכך, בהתייחס לשטחים המיועדים לשימוש ציבורי.

12. כלל, הקרן לא תממן ולא תשתתף במימון פעולות הנדרשות לצרוך ניקוי ו/או סילוק פסולת שנשפכה באתר של מחצבה נטושה. הקרן תהיה רשאית לחרוג מהנחיה זו במקרים בהם תמצא הצדקה מיוחדת לכך ובלבד שימצא מקור נוסף אשר ישתתף במימון .

13. כלל, הקרן לא תממן ולא תשתתף במימון שיקום מחצבות עתיקות, כמשמעותו של המונח "עתיקה" בחוק העתיקות, למעט השתתפות במקרה בו נדרש שיקום בשל פגיעה סביבתית - נופית או בטיחותית.

14. הנהלת הקרן תשקול השתתפות במימון פעולות שימור מבנים ומתקנים, והצגת היסטוריית החציבה במחצבות, הכל בתנאים ובהיקף שיקבעו על ידי הנהלת הקרן לפי שיקול דעתה .

15. הנהלת הקרן תשקול השתתפות במימון שילוט הכוונה וכן שילוט הדרכתי באתרים ששוקמו על ידה, ככל שסברה ששילוט כאמור הינו השלמה נדרשת להסברת פעולת השיקום ו/או הערכים המצויים באתר שנחשפו ו/או הוצגו בעקבות השיקום ו/או לעבודה שביצעה הקרן במקום. עצם ההשתתפות במימון כאמור, לרבות התנאים לו והיקפו, יקבעו על ידי הנהלת הקרן על פי שיקול דעתה ובאפשרות המימון על ידי גורם חלופי. בכל מקרה תממן הקרן שילוט מתאים, לפי שיקול דעתה, המציין את ביצוע עבודות השיקום על ידי הקרן.

16. הקרן תשקול השתתפות במימון אמצעי הצללה בהיקף מינמיאלי הכרחי, מקום בו סברה שהמדובר בצורך חיוני לפעילות באתר המשוקם, ובהעדר מקור מימון זמין חלופי לביצועו, או בהתקיים נסיבות מיוחדות אחרות המצדיקות זאת, לפי דעתה, והכל ובלבד שהמדובר באתר הפתוח לרווחת הציבור.
17. הקרן תשתתף, בתנאים ובהיקף לפי שיקול דעתה, בשיקום מחצבות החושפות תופעות טבע ייחודיות תוך במימון הצגתן.
18. הקרן תממן שיקום מחצבות באפיקי נחלים בהם התבצעה כרייה, לרבות בנית גביונים ורכישת חומר הגלם לביצוע השיקום והובלתו לאתר, מקום שהדבר נדרש. היקף השתתפותה של הקרן בביצוע שיקום כאמור תעשה בהתחשב באמות המידה המפורטות לעיל ותוך התחשבות באמצעי המימון של רשויות הניקוז.
19. קרן תשתתף במימון הכנת מסמכי תכנון ותקציב שיקום לפי הפירוט להלן:
    19.1. תכנית שיקום, על פי הוראות חוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965.
    19.2. תכנית שיקום, על פי הוראות חוק הניקוז.
    19.3. תכניות עבודה מפורטות לביצוע השיקום.
    19.4. נספחים תכנוניים/גיאולוגיים/סביבתיים הנדסיים נדרשים לביצוע השיקום, כמפורט להלן:
        19.4.1. תכניות עבודה מפורטות.
        19.4.2. מפרטים טכניים.
        19.4.3. כתבי כמויות.
        19.4.4. מסמכי מכרז על נספחיהם
        19.4.5. אומדן מתכנן.
        19.4.6. חוות דעת מקצועיות נדרשות.

מחצבת הגבס לפני עבודות השיקום, צילום: שרון חפר חייקין, אדריכלית נוף

שיקום מחצבה נטושה – היכן מתחילים?
מדריך לרשויות המקומיות

אודות הקרן לשיקום מחצבות

הקרן הינה הגוף המרכזי במדינת ישראל שאמון על שיקום המחצבות. תפקידה של הקרן הוא להחזיר שטחים בהן הסתיימה החציבה לרווחת הציבור, וזאת על ידי שיקומם לטובת שטחי תיירות, פארקים, מרכזי לימוד גיאולוגיים, תעשייה, ניקוז ושימושים נוספים לטובת הציבור כולו. מחצבות משוקמות משדרגות את האזור מבחינה סביבתית, ציבורית, ונדל"נית ובכך משרתת הקרן אינטרס לאומי וציבורי לשמירה על ערכי הטבע והנוף. בתום השיקום מעבירה הקרן את האחריות הכוללת על האתר המשוקם ותפעולו לידי הרשות המקומית/האזורית הרלוונטית, מכאן חשיבות עצומה לשיתוף פעולה בתהליך מצד הרשויות המקומיות כחלק מרכזי בהצלחתו.

שיקום לדוגמא: מחצבת אפיק ברמת הגולן
מחצבת אפיק אשר משטחה נחצב טוף במשך שנים וכתוצאה מכך הפכה לאתר לא חוקי להשלכת פסולת בניין, שוקמה לפארק תיאטרון פתוח לרווחת הציבור, בשיתוף המועצה האזורית גולן.

לפני השיקום

לאחר השיקום

איך אני יודע אם באזורי קיימת מחצבה נטושה?

הקרן הכינה סקר מחצבות נטושות. בסקר נכללו כל המחצבות הנטושות ברחבי הארץ. הסקר מופיע באתר האינטרנט של הקרן. מוצע להיכנס לאתר בכתובת: kasham.org.il, ולבדוק האם באזורך מצויות מחצבות נטושות. כמו כן דו"ח המחצבות הנטושות מופיע כשכבה באתר המפות הממשלתי בכתובת www.govmap.gov.il - שם השכבה מחצבות נטושות.

איתרתי מחצבה בתחום השיפוט של הרשות שלי- כיצד אני מברר אם היא הוכרזה כנטושה? מי מכריז על מחצבה כנטושה?

בהתאם לפקודת המכרות, המפקח על המכרות במשרד התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים, רואה שבאתר המחצבה מוצה החומר ולפיכך הוא רשאי להכריז על המחצבה כנטושה.
לפיכך מי שמעוניין בהכרזה על מחצבה כנטושה, יכול לפנות למפקח על המכרות או/ו לקרן לשיקום מחצבות, בבקשה להכריז על המחצבה כנטושה הראויה לשיקום.

לאחר שמחצבה מוכרזת כנטושה- מה השלב הבא ולמי פונים כדי לקדם את השיקום?

לאחר שאותרה מחצבה נטושה, וברשות המקומית הוחלט שיש צורך לשקמה, יש לנקוט ב-2 צעדים ראשונים חשובים:
1. יש לערוך פרוגרמה ובה יפורטו המטרות שלשמם רוצים לשקם את שטח המחצבה.
2. יש לאתר את השטח של המחצבה על גבי מפה.
את החומר הנ"ל יש לשלוח למזכירות הקרן לשיקום מחצבות - רח' מנחם בגין 125, תל אביב.

מה ניתן לעשות עם מחצבה נטושה? אילו שימושים ניתן לעשות באתר לאחר השיקום?

על פי החוק והתקנות, הקרן לשיקום מחצבות מממנת תכנון ושיקום של מחצבות נטושות בהתאם ליעוד שיקבע, והכל בהסכמת בעלי הקרקע, (רשות מקרקעי ישראל, או בעלים אחר לפי העניין).

בדרך כלל רשות מקרקעי ישראל מסמיכה את הקרן לתכנן שיקום של שטחים למטרות ציבוריות שאינם למטרות מסחריות.
דוגמאות לתכנון ושיקום מחצבות בהתאם לנאמר לעיל: פארק עירוני, חניון דרכים, שטח ציבורי פתוח, שמורת טבע, גן לאומי, שטחי יער ובדומה.

כמה זמן נמשך תהליך השיקום בדרך כלל?

תהליך השיקום כולל הכנת תכנית בנין עיר בהתאם לחוק התכנון והבניה, תכנית מפורטת לביצוע השיקום הכוללת כתב כמויות, מפרט טכני ואומדן מחירים.

לאחר אישור התוכנית המפורטת ע"י הנהלת הקרן, יש להכין היתר בניה כחוק.

לאחר קבלת היתר הבניה, הקרן מפרסמת מכרז פומבי לביצוע עבודות השיקום (אך מגבילה את המכרז במתן זכות סירוב ראשון למפעיל המחצבה האחרון, בהתאם לחוק).

משך זמן ביצוע השיקום נמשך בד"כ מספר חודשים. משך אישור התכנית יכול להימשך ממספר חודשים עד מספר שנים, בהתאם לעבודת ועדות התכנון המוסמכות.

בטרם פרסום המכרז, הקרן חותמת על הסכם עם הגוף העתיד לקבל לחזקתו את השטח המשוקם, (רשות מקומית, גוף ממלכתי אחר), בו הוא מתחייב לתחזק את השטח בגמר עבודות השיקום מרגע שתועבר אליו האחריות על השטח המשוקם.

מחצבת שחורת, צילום:יעל בר מאור, סטודיו לאדריכלות נוף

מה נכלל במסגרת "סל השיקום" של הקרן לשיקום מחצבות?

עבודות שיקום המחצבות כוללות בדרך כלל עבודות עפר, גינון והשקיה. ניתן לראות פירוט של העבודות במסמך המדיניות של הקרן המפורסם באתר.

מי מבצע את השיקום ומי מממן את העבודות?

את השיקום מבצע בעל זכות הסירוב הראשון או אם ויתר עליה, הקבלן שזכה במכרז הפומבי שפורסם ע"י הקרן לשיקום מחצבות. הקרן משלמת עבור ביצוע העבודות ישירות לקבלן, כנגד ביצוע בפועל ואינה מעבירה תקציבים לרשויות המקומיות.

האם אפשר שאת העבודה יבצעו ספקי שירות מהאזור?

הקרן לשיקום מחצבות כפופה להוראות חוק חובת מכרזים ובהתאם לכך, לא ניתן לתת העדפה לספקי שירות מהאזור הגיאוגרפי הסמוך דווקא. הקרן מפרסמת מכרז פומבי בו נכללים תנאי סף המגדירים את הרשאים להשתתף במכרז, לפי סוג העבודות הנדרשות.

לאחר סיום השיקום- מי אחראי על האתר ומה תפקידו?

כאמור – עוד בטרם פרסום המכרז הפומבי לביצוע עבודות השיקום, מחתימה הקרן את הרשות המקומית או גוף העתיד לקבל לחזקתו את השטח המשוקם, על הסכם בו היא מתחייבת לקבל אחריות על השטח ולתחזק אותו בגמר עבודות השיקום. בהתאם להסכם, בסיום השיקום מוסרת הקרן את האחריות לשטח לרשות המקומית ומאותו רגע הוא נמצא באחריותה המלאה.

מחצבת השיש, צילום: הקרן לשיקום מחצבות

מחצבות הגבס המשוקמות, צילום: שרון חפר חייקין

הקרן לשיקום מחצבות
מזכירות הקרן לשיקום מחצבות / קריית הממשלה, דרך מנחם בגין 125, תל-אביב, מיקוד: 67012
טלפון: 03-7632375 / פקס: 03-7632376 / אתר אינטרנט: www.kasham.org.il